

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

10

HÜSEYİN KIVANÇ

BEN DEVLETİM İŞKENCEYİ SEVERİM

“DEVLET YÖNETİCİLERİNİN İŞKENCEYİ KINAMALARI! HİÇBİR ZAMAN TÜRKİYE’DE İŞKENCEYİ ÖNLEYEMEMİŞTİR. ÇÜNKÜ İŞKENCE, TÜRKİYE GİBİ ÜLKELERDE TESADÜFİ, BİREYSEL, MÜNFERİT OLAYLAR DEĞİL, EMPERYALİZME BAĞIMLI SÜRDÜRÜLEN EKONOMİK, POLİTİK VE KÜLTÜREL ÇİZGİNİN VAZGEÇİLMEZ BİR PARÇASIDIR.”



BDS
YAYINLARI

Ben Devletim: İşkenceyi Severim

Birinci Baskı: Eylül/1989

Hüseyin Kıvanç

BEN DEVLETİM: İŞKENCEYİ SEVERİM

Devlet'i çoğu kimse soyut bir şey sanır. Bir kavramdır sanki. Elle tutulmaz, gözle görülmez. Oysa Devlet somuttur. Hem de çok somut. Mahalle bekçisi devlettir. Bugün git yarın gel diyen 15. dereceden memur devlettir. Başbakan devlettir, Cumhurbaşkanı devlettir. Bakanlar, TBMM başkanı, genel müdürler, müsteşarlar, Genelkurmay başkanı, ordu komutanları, valiler, emniyet müdürleri, savcılar, yargıçlar devlettir. Bunları görürsünüz. İsterseniz ellerinizle (hepsi-ne değil) dokunabilirsiniz. Konuşmalarını dinlersiniz. Küfürlerini duyarsınız. İcabında sopasını da yersiniz. İşte DEVLET budur.

Devlet vardır, devlet vardır. Devletten devlete fark vardır. Örneğin Fransız Cumhurbaşkanı, kalkıp televizyondan "Ordu gidişatı beğenmediği zaman yönetime el kor" diyemez. Derse, o saat Fransa'daki sağcısı, solcusu, ortası, tüm demokratik kuruluşlar, bunun içinde elbette siyasi partiler de vardır, ayaklanırlar ve 24 saate kalmadan cumhurbaşkanı değişir. Büyük bir ihtimalle, Fransız Genelkurmay başkanı bile bu konuşmaya karşı çıkıp, ordunun görevinin darbe yapmak değil, yurt savunması olduğunu hatırlatır cumhurbaşkanına...

Ama dedik ya, Devlet var, devlet var. Fransızlarınkî böyle, bizimki böyle... Üstelik bizim devletimize bakarsanız, biz demokratik bir devlete sahibiz. O kadar demokratik bir devletimiz vardır ki, Avrupa Topluluğuna üye olmak için başvururuz. Yani Fransa'nın, Almanya'nın, İtalya'nın İngiltere'nin üye olduğu topluluğa...

Okuyucular içinde bu nasıl iştir diye sorup, kafa yormaya çalışanlar varsa, söyleyelim. Biz kitabına uydurmakta ustayızdır. Hile-i şeriyye bizim temel felsefemizdir. Yani şeriata karşı hile yapmak. Bu bize Osmanlılardan, hatta daha gerilerden, Muhammet zamanından mirastır. Bizim devlet anlayışımıza da yansır bu. Gözümüzü kırpmadan insan hakları nihai senedini imzalarız, ama ceza yasamızda 141-142 gibi maddeler durur, güvenlik güçleri sorgulama sırasında işkence yaparlar, işkenceden insanlar ölür. Hatta, sadece sorgulamada değil, karakola her düşen insana işkence yapılır. Yazarlar, düşünürler hapsedilir, kitaplar yakılır. Dergilere, gazetelere daha matbaada el konur. Sonra da rahat rahat demokratik bir ülke olduğumuz söylenir. Öyle ya, kitabına uydurmuşuz bir kere üç tane parti kurdurup, beş yılda bir seçim yaparak, parlamenter demokrasiye geçmişiz...

İktidar partimiz, başbakanımız, bakanlarımız var, anamuhalefet partimiz var, bunlar yetmezmiş gibi bir de fazladan muhalefet partimiz bile var. İşte kitabına -demokrasiye- uydu gitti.

Genisi teferruattır. Varsın başbakanımız "Anayasayı bir kerecik ihlâl etmekle birşey olmaz" desin... Devletimiz, demokratik bir devletiz diyor ve AT'na başvuruyor ya, bu yeterlidir.

Oysa, tüm yurttaşlarımız, günlük hayatlarından, ne kadar demokratik bir ortamda yaşadıklarını biliyorlar.

Devlet dairelerinde nasıl horlandıklarını, en basit işlerinde bile nasıl zorluklarla karşılaştıklarını hergün yaşayarak görüyorlar. Hele güvenlik kuvvetleriyle karşılaştıklarında -bu belediye zabıtası bile olabilir, birşey değişmez- nasıl itilip kakıldıklarını, insan yerine bile konmadıklarını da görüyorlar. Örneğin simit satarak, şeftali, limon vs. satarak hayatını kazanmaya kalkan yurttaşlarımız belediye zabıtasına yakalanmamak için bildiği bütün duaları okuyor ya da tabana kuvvet kaçmaya yelteniyor, Çünkü yakalanırsa, tüm malları sokağa dökülecek, tezgâhı elinden alınacak, kendisi itile-kakıla küfürlerle zabıta arabasına bindirilip götürülecektir. Satıcı olunmaya gerek yok, tüm yurttaşlar bu sahneleri hayatları boyunca 100 kere görmüşler, seyretmek için kalabalık oluşturdıklarında Dağın ulan! ihtarını da almışlardır. Trafik polislerinin özellikle taksi şöförlerine hitap biçimlerini günlük yaşantımızdan biliyoruz. Bunlar hep DEVLET'in görüntüsüdür.

Bir de Sanık olarak, güvenlik güçlerinin eline düşmek var. Hele bu, TCK'nın Devletin Şahsiyetine Karşı Cürümler, Hürriyet Aleyhine İşlenen Cürümler, başlıklarını taşıyan bölümleriyle suçlanarak güvenlik kuvvetleriyle tanıştığımızda, kişinin dokunulmaz kişilik haklarının zedelenmesi, ayaklar altına alınması demektir. Yıllardır gazetelerde hergün bu konuda bir olay okuruz. Karakolda dövülme, sorgulamada işkence, karakolda intihar, sorgulamada ölüm, cezaevinde baskı, açlık grevinde ölüm haber başlıklarını okuyucu neredeyse kanıksar oldu. Eski deyimiyle umuru adiyе olarak görmeye başladı.

Oysaki, yukarıda sözü edilen TCK'nın iki bölümü yurttaşların demokratik haklarını düzenleyen maddelerdir. Yani Devlet-Yurttaş ilişkilerini... Demokrasi de, aslında, yurttaşın devlete karşı korunduğu yönetim biçimidir. Bir ülkenin demokrasiyle yönetilip, yönetilmediğinin ölçütü, devletin dev gibi gücü karşısında, yurttaşın birey olarak haklarının korunup, korunmadığıdır. Demokrasi-lerde, devlet yurttaşına karşı saygılıdır, hukuk çerçevesi içinde hareket etmek zorundadır. Hot-zot eden, ürkünç bir baskı unsuru değildir. Yurttaşlar, düşündüklerini serbestçe ifade edebilirler, devletten izin almadan diledikleri gibi örgütlenebilirler, gösteri düzenlerler... Eğer, bu yurttaşlık, daha doğrusu insanlık haklarını kullanırken yasaların dışına çıkarlarsa, bağımsız yargı organlarında, avukatlarının her aşamada yanlarında bulunması koşuluyla yargılanırlar. Dayak, işkence, gözaltına alınma, günlerce süren sorgulama yoktur.

Ve en önemlisi, yurttaşlar, kişilik haklarının zedelendiği endişesine kapılırlarsa, devleti mahkemeye verebilirler. Ve haklıysalar devleti maddi-manevi tazminata mahkûm ettirirler.

Bilinmesine biliniyor ya, gerçekten demokratik bir ortamda yaşamak için mücadele ediliyor mu? Bir çoğumuzun hayranlıkla sözettiği batı demokrasisi, batıya gökten inmedi. Yüzyıllarca süren bir mücadele sonunda ele geçirildi, şimdiki sınırlarının da genişletilmesi için her geçen gün mücadele süregidiyor.

Oysa yurdumuzda, kayda değer bir demokrasi mücadelesi olduğu söylene-
mez. Bu tepkisizlik ya da yetersiz tepki, yeni baskıları önümüzdeki günlerde pekâlâ gündeme getirebilir. Demokrasi, özgürlük, kazanılan şeylerdir verilen değil. Öyle olsaydı, 1961 Anayasası hâlâ, yürürlükte olurdu. Verilen şey geri alınır. Ama kazanılan şey kolayca geri alınamaz.

Türkiye gerçeklerini sergilemeyi, onları gün ışığına çıkarmayı, belgelemeyi yayın politikası olarak benimseyen BDS Yayınları, Ben Devletim dizisini yayımlamayı görev bildi. Bu dizi, devletin fotoğraflarının yanyana gelmesinden oluşacak. Kareler yanyana geldiğinde bütün ortaya çıkacak.

Bu diziden amacımız, karanlık bir tablo çizerek umutsuzluk yaymak değil; tam tersine, gerçekleri bilerek, değiştirme yollarını düşünmeye, bulmayazdırmak. Örneğin Anayasa ve yasaları hiçe sayarak yurttaşların dokunulmaz kişilik haklarını çiğneyen devlete karşı kimi yurttaşlarımız direnme yolunu seçiyorlar. Zedelenen kişilik hakları için mücadele ediyorlar. Devlet, yurttaşlarına yaptığı her haksızlıkta, yurttaşları karşısına dikilse, hakkını arasa acaba haksızlıklarını sürdürebilir mi? İşkence gören sanıklar, sıkıyönetim mahkemelerinde suç duyurusunda bulundular, reddedildi. Ama her işkence gören, yine suç duyurusunda bulundu. Önceleri, işkence olayları için yurt dışındaki yıkıcı, bölücü mihrakların işi diyen, işkence yapıldığını reddeden devlet, sonunda işkenceyi eğitimsiz polislerin yaptığını, ama sistematik işkence olmadığını söylemek zorunda kaldı. İşkencenin üzerine gidildikçe, gelecek günlerde, sistematik işkence olduğunu da kabul etmeyeceklerini kim bilebilir?

Önemli olan, Devletten korkmamaktır. Çünkü, korkunun ecele faydası yoktur. Çünkü, bugün başkasının kişilik hakları çiğneniyorsa, yarın senin kişilik hakların ayaklar altına alınacaktır.

Yurttaşlar, tüm yasal haklarını Devlete karşı kullanmalıdırlar.

BDS YAYINLARI

Aynı işkence yöntemi değişik tarihlerde, değişik yerlerde (resmi mekânlarda) değişik resmi görevlilerce değişik vatandaşlara uygulanıyorsa Türkiye gibi ülkelerde işkenceye *münferit vaka* ya da *tesadüfi* olan şeyler demek mümkün müdür?

Türkiye'de bugüne kadar hazırlanmış tüm anayasalara vatandaş işkence yapılmayacağına dair maddeler konmuştur. Cumhurbaşkanı, devlet başkanları, başbakanlar, bakanlar, bürokratlar işkenceyi reddetmişler, hatta *kınamışlardır*. Tüm bunlara karşın Türkiye, dünyada en çok işkence yapılan ülkelerin üst sıralarında yer almaktadır. Bu durum sadece belirli dönemler için değil her dönem için sözkonusudur.

Ülkemizde dişli, varlıklı, güçlü kesim dışında her suçta öteden beri işkence uygulamaları gerçektir. Yaygın, yerleşmiş bir olgudur. Kanıt toplamanın en kestirme yoludur. Aşağılanan insanlara, tehlikeli görülenlere kolayca uygulanan keyfi bir yöntemdir. Onun için polis, karakol korkusu ve çelişkisi içimize sinmiştir.

Devlet yöneticilerinin işkenceyi *kınamaları* hiçbir zaman Türkiye'de işkenceyi önleyememiştir. Çünkü işkence, Türkiye gibi ülkelerde tesadüfi, bireysel, münferit olaylar değil, emperyalizme bağımlı sürdürülen ekonomik, politik ve kültürel çizginin vazgeçilmez bir parçasıdır.

Türkiye'de işkence belli bir partinin iktidar değişikliğiyle önlenecek, çözümlenecek bir sorun değildir. Bir sistem değişikliği sorunudur. Yoksa bu sistemdeki bir parti değişikliği hiçbir şeyi çözmeyecektir. Türkiye'de işkencenin önlenmesi ancak ve ancak halk için demokrasi, halk için özgürlük uygulayacak ve bunu bir sistem haline getirecek bir demokratik partinin gerçek anlamdaki mücadelesiyle ve bir halk iktidarının kurulmasıyla mümkündür. Orta ve uzun vadede halkın sorunlarını demokratik bir şekilde çözecek, bilinçli halkın geniş bir kesimini kucaklayacak demokratik bir partiyle olur bu.

Başbakan Turgut Özal, gazeteci arkadaşımız Erbil Tuşalp'a verdiği demeçte özet olarak şunları söylemektedir: "*İktidarımız zamanında*

insan haklarının gelişmesi ve güvence altına alınması amacıyla önemli gelişmeler kaydedildiğine inanıyorum. Türkiye'de insan haklarına dayalı, demokratik rejimin objektif ölçüleri vardır."

Başbakan Özal aynı demecinde devam etmektedir: *"Yürürlükteki kanunlarımıza göre işkence bir suçtur ve bütün işkence iddiaları yetkili idari ve adli merci ve makamlar tarafından titizlikle soruşturulmakta ve kovuşturulmaktadır. Bunu hatırlatmak istiyorum."*

Türkiye'yi, Türkiye'deki devlet yapısını bilmeyen bir insan için ne gözyaşartıcı, duygulu sözlerdir bunlar. Oysa Başbakan Özal da şunu iyi biliyor ki kendisi bu demeci verdiğinde bile Türkiye'nin tüm karakollarında, polis örgütünün çeşitli şubelerinde birçok vatandaşı, çeşitli işkenceler altındadır.

Başbakan Özal, özellikle 12 Eylül'den sonra Türkiye'nin politik, ekonomik gidişatının önemli mimarlarından biridir. En çok da insan hakları ihlallerinin, işkencelerin ayyuka çıktığı dönemdir bu dönem. Özal bu konuda tutarlı tavır almak istiyorsa öncelikle *Evet, Türkiye'de işkence ve insan haklarını ihlaller vardır* gerçeğini kabul etmeli ki tutarlı tavır alsın işkenceye karşı. Belli bir gerçek durumu kabul etmeyenler o gerçeğe ilgili doğru tavır alamazlar.

Özal demecinde şöyle demektedir: *"Türkiye'de insan haklarına aykırı davranışlar konusunda bazı çevrelerin yönelttiği eleştiriler, zaman içinde eski yoğunluğunu kaybetmekle beraber, bu çevrelerin ülkemizdeki insan haklarına aykırı davranışlara ilişkin eleştirileri çoğu zaman maalesef yanlış ve eksik verilerden kaynaklanarak devam ediyor. Türkiye hakkında son zamanlarda Uluslararası Af Örgütü ve Helsinki Watch'ın ileri sürdüğü iddiaları inceleyin. Amerikan Kongresi'ne sunulan raporu inceleyin. Bir olayın birbirini nakzettiğini görürsünüz. Gerek değer hükümleri, gerekse tek tek olaylar bakımından bunu görmek çok kolaydır. Bir de çoğu kez önceki yıllara ait olayların dile getirildiğini de tespit edebilirsiniz. Bir de şu var. Avrupa İnsan hakları mahkemesi kararlarının da gözardı edildiğini görürsünüz."*

Turgut Özal böylesi süslü sözcüklerin arkasına sığınarak kendini demokrat gibi göstermek isterken onun Sağlık Bakanı Halil Şıvgın bu konuda daha gerçekçidir. Bu konudaki olay şudur:

Tahsin Çapulcu adlı 14 yaşındaki bir çocuk bir iddia üzerine Elâzığ İl Jandarma Komutanlığı'nda görevli Yüzbaşı Şinasi Çaşkurlu tarafından işkence görür. Aradan belli bir zaman geçmesine karşın işkence izleri çocuğun vücudunda hâlâ durmaktadır. Tunceli milletvekili Kamer Genç, işkence gören Tahsin'i TBMM'ye getirmiştir. Amacı, Tahsin'in işkence izlerini İçişleri Bakanı Abdükdir Aksu'ya göstermektir. Meclis'in ANAP kulisine gidince ANAP'lı milletvekillerinin topluluyla karşılaşır. Sağlık Bakanı Halil Şıvgın, Kamer Genç'e çıkarır: *"Sen Elâzığ milletvekili değilsin, niye ilgileniyorsun?"* Demek ki herhangi bir ildeki işkence olaylarıyla ilgilenmek, işkencenin hesabını

sormak için işkence yapılan ilin milletvekili olmak gerekiyor. İhtisap Başbakan Turgut Özal'ın partisi ANAP'ın işkence ve insan hakları ihlalleriyle ilgili tavrını en iyi biçimde milletvekilleri ve Sağlık Bakanı Şıvgın yansıtmıştır. Evet Türkiye'de yasalar işkencenin suç olduğunu söylüyor. Ama yasalar uygulanmadıktan sonra neye yarar. Türkiye'de anayasa ihlalleri suç değil midir? Anayasa ihlalleri insanı lıpo götürür. Ama 12 Mart döneminin mimarları, 12 Eylül döneminin mimarları 1961 Anayasası'nı ihlâl etmişler ve onun lüks olduğunu, bize bol geldiğini söylemişlerdir. Halkın oylarının büyük çoğunluğuyla kabul edilen 1961 Anayasası böylece ihlâl edilmemiş midir? Onun yerine de 12 Eylül Anayasası getirilmiştir.

Erbil Tuşalp, Özal'a sormaktadır: *"Şimdi de izninizle insan haklarına aykırı davranışlar konusunda yapılan resmi açıklamaların ortaya çıkardığı çelişkili durum konusuna değinmek istiyorum. Örneğin siz 1988 yılında 'İspata çağırıyorum, Gelsinler, görsünler, ispat etsinler' derken Sayın Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Amerikan Ulusal Basın Kulübü'nde Türkiye'deki işkence iddialarını doğruluyor ve bazı sayıları açıklamakta bir sakınca görmüyordu. Niçin?"*

Tuşalp'in bu sorusunu Başbakan Özal şöyle yanıtlıyor: *"Sayın Cumhurbaşkanımız söz konusu beyanında, münferit bazı olayların varlığına dikkat çekmiş bulunmuştur. Bu konuda Sayın Evren ile düşüncelerimiz arasında çelişki bulunduğu kanaatında değilim."*

Başbakan Özal'ın damgasını vurduğu —12 Eylül öncesi dönemi söz konusu etmiyoruz— son 10 yılda yüzlerce insan işkencede ölmüş, binlerce insan sakat bırakılmış, uluslararası tüm kuruluşlar bu konuda duyarlı davranmış, yaptırım uygulamış, Özal hâlâ işkenceye münferit vaka demeye devam ediyor. Aşkolsun Özal'a...

Ben Devletin İşkence Yaparım kitabımız geniş bir ilgi gördü. Bu ikinci çalışmada da anlatılan olaylar, isimlerin tümü gerçektir. Hayali hiçbir şey yoktur. Bu çalışmamızdaki işkence örnekleri ilk ikisi hariç tümüyle 1988-1989 yılında vatandaşlara uygulanan örneklerdir. Burada verilen işkence örnekleri Türkiye'de yapılanların milyonda biri bile değil. Ancak işkencenin sistemliliği, yöntemlerin aynılığı, tesadüfi ve münferit olmadığının kesin kanıtıdır. İstedikleri kadar bazıları kafalarını kuma gömsünler.

Hüseyin Kıvanç

Emekli savcı Necati Coşkun'er'le sohbet ediyorduk. O anlattı:

Artık bir emekli savcıyım. Meslek yaşamımın birçok olayları arasında 1977 yılının Temmuz-Ekim aylarında Elâzığ C. Savcısı olduğum sırada, yasadışı Türkiye Komünist Partisi/Marksist Leninist'in askeri kanadı olan TİKKO'nun onsekiz yaşlarındaki üyesi Pir Ahmet Solmaz'ın emniyette uğradığı işkence sonucu ölümünü acı ve sızıyla anımsıyorum.

Ekim ayının ikinci yarısı sonlarında bir gündü. Bir iki gün önce C. Savcısı, bir haftalık rapor alarak görevden ayrılmıştı. En kıdemli C. Savcı yardımcısı olmam nedeniyle onun görevine de ben bakıyordum. O gün aynı zamanda nöbetçiydim de.

Elâzığ Emniyet Müdürü yasadışı örgüt üyesi bir kişinin sorgusunu bitirdiklerini telefonla bildirdi. Sanığın bir haftadan beri gözaltında olduğunu ilk kez öğrenmiştim. Sanığı göndermelerini söyledim.

Az sonra dört sivil polis, Pir Ahmet Solmaz'ı getirdi. Onu koridor-da bekletirken soruşturma evrakını (yakalama, arama ve savunma tutanaklarını) inceledim. Yazmanı çağırdım ve sanığı getirmelerini söyledim.

Pir Ahmet yere güçlkle basıyor ve ağır ağır yürüyebiliyordu. Bitkin, solgun ve sakalları uzamıştı. Uykusuzdu. Gözleri canlıydı. Kendini toplamaya, direncini zorlamaya çalışıyordu. Karşımda bulunan sandalyeye oturttum, sivil polislerle dışarda beklemelerini söyledim.

Yazmana tutanak kâğıtlarını üçer nüsha olarak takmasını söyledim. İlerde sanığın suç ortakları yakalanabilir, sanığa yapılan işkenceyi soruşturma konusu yapabilirdim.

Pir Ahmet Solmaz'a üzerine atılan suçu anlattım, savunmasını sordum. Duraklıyor, dalıyor, zorlanıyor, sesi giderek daha da zor çıkıyor, neredeyse inlemeli bir fısıltı halini alıyordu. Konuşmaya isteksiz gibiydi. Ondan akıcı, yeterli ve sağlıklı bir savunma beklemek saçmaydı. Dinlenmeli, sağlığına kavuşmalı, ondan sonra savunması alınmalıydı. Sık sık sorular soruyor, güçlkle, isteksizce, kopuk kopuk anlatmaya çabaladıklarını işitmeye, anlamaya çalışıyordum.

Onu iyi işitebilmek için çok yakınıma, yarım metre kadar yakınıma-

* İyi insan, iyi dost, sevgili kardeşim Coşkun'er'e içten teşekkürler.

daki koltuğa aldım. Karşı karşıyaydık. Siyasi şubede alınan savunmasının büyük kısmını doğruluyor, küçük bir kısmı için de 'yanlış anlaşıldı' diyordu.

Anımsadığım kadarıyla yüzünde, yarı açık kollarında dört-beş küçük ekimoz ve sıyrık vardı. Yakından bakılınca apaçık görülüyordu. Nasıl işkence gördüğünden hiç söz etmiyordu. Onurluydu, yakınmıyordu.

Bir ikilemi yaşıyordum. Sanığın uğradığı ağır işkenceyi soruşturma konusu yapayım mı yoksa görmezlikten gelmenin *es geçmenin* acısına katlanayım mı? İşkence soruşturması açmak netameli, karışık ve kaçınılan bir işti. Bazı çevrelerle, yetkililerle ilişkiler kopabilir, açık aranmaya başlanırdı. Hele hele böyle devlet düzenine, bütünlüğüne yönelik suçlarda kanıt toplama, aydınlatma çabalarına anlayışla eğilmeme biçiminde yorumlanabilir, daha kötüsü durup dururken işkence soruşturması açıp yürüten savcı yanlış anlaşılabilir, adı solcuya hatta *kızıl kömüniste* çıkabilirdi. Üstelik işkenceyi yapanları, yaptıranları saptamak, bulup çıkarmak, bunları biraraya getirip işkence görenle yüzleştirmek ya da fotoğraflarını elde edip teşhis yaptırmak ve hele hele yansız, babayiğit tanık bulmak gücün gücü bir işti. Neredeyse olanaksızdı.

Sonuçtan pek umutlu olmasam da kararımı verdim. Pir Ahmet Solmaz'a yapılan işkence için çoruşturma açacaktım. Yoksa kendime saygım yaralanacak, pişmanlık çekecektim.

Pir Ahmet'e şikayetçi olup olmadığını sordum. Durakladı. Beklemediği bu soru karşısında 'kimi kime şikayet edeyim' der gibi bir hali vardı. Güvenmiyordu, inanmıyordu. Kandırmaca sanıyordu. Sorumu yineledim. Şikayetçi olduğuna ilişkin söylemini aldım. Tutanağa geçtim. Tutanağı okumasını söyledim. Birkaç satır okumaya çalıştı, vazgeçti, tutanağı imzaladı. Ve içinde bulunduğu duruma, takatsizliğe göre yüksekçe sayılabilecek, hınçlı, kararlı bir sesle slogan attı. Bu slogan beni sarstı, dokundu. Ucu bana da geliyor muydu? Bizi de kapsamına alıyor muydu?

Pir Ahmet Solmaz'ın bir yasadışı örgüt evinde yakalanmaktan, örgütün havasına kapılmaktan öte belirgin, şiddeti içeren bir eylemi saptanamamıştı. Bu nedenle TCY'nin 141. maddesine aykırı davranmak suçuyla sorgusunun yapıp tutuklanması isteminde bulundum. Onu öylece sulh ceza yargıcına gönderdim.

Sanığın özgeçmişi, eylemi kısaca şöyleydi: Tunceli'nin bir köyünde yoksul bir ailenin çocuğuydu. İlkokulu bitirmişti. Okumak istiyordu. Ailesi onu gene yoksul bir yakın akrabalarının yanına yerleştirdi. Sonra ortaokulu bitirmişti. Aynı şehirde yine yoksulluk içinde bulunan bir başka yakın akrabalarının yanında barınarak lise öğrenimini sürdürmeye çalışıyordu. *Dersim olayları* ile ilgili anlatılanların ve bu

olayları da kendilerine göre işleyen yasadışı örgütlerin propagandalarından çok etkilenmişti. Genç ruhunu bir şeyler ateşlemişti. Ancak düşünceleri tam bir düzene, sisteme, kavuşmamıştı. Çevresinde, okulda taşıyor olmalıydı. İki ya da üçüncü sınıftayken lise yönetimi onu okuldan attı. Daha doğrusu sürdürdü. Elâzığ Lisesi'nde sürdürebileceği ne ilişkin bir yazıyı eline tutuşturdu. Elâzığ Lisesi yetkilisi onu okula almadı. Ortalık kaynıyordu. Karıştırabilirdi. Çaresiz, Elâzığ'da büyük bir inşaata işçi olarak girdi. Böylece TKP/ML'ye bağlı TİKKO militanı olacak, kendisinden büyükçe yaşta bir işçi ile tanıştı. Onunla derinleşme gizli örgüt evinde kalmaya başladı. Yakalandığı gün şehrin dış kısımlarında fabrika gibi bir tesisin dolaylarında kimliği bilinmeyen bir arkadaşıyla dolaşırken polis ekibi onlardan kuşkulayıp kovaladı. Arkadaşı kaçıp kurtuldu. Pir Ahmet Solmaz yakalandı, gözaltına alındı. Bir hafta boyunca emniyette sorgulandı. Emniyette, daha sonra savcılıkta savunmaları sırasında örgütün işleyişi, etkinlikleri, suç ortakları hakkında hiçbir ipucu vermedi. Verseydi o denli işkence görmezdi. *İş vermiyordu.* Amerikan emperyalizmine, ağallığa karşı olduğunu vurguluyordu.

Yarım saat, bir saat kadar sonra soruşturma evrakı sulh ceza yargıçlığından bana döndü. Sanık Pir Ahmet, tutuklanmıştı. Tutuklama istemime ilişkin müzekkerede 141. madde yerine yanlışlıkla 142. maddeyi yazdığımı da farkettim. Sulh ceza yargıcının içi sızlayarak *"bir daha bana bu durumda sanık getirmeyin —Pir Ahmet'in gördüğü ağır işkenceyi sözkonusu etmişti— tutuklamam,"* dediğini bir meslektaştan öğrendim. Türkiye'de yargıçlar vardı.

Sanık Pir Ahmet Solmaz, Elâzığ Cezaevi'ne kondu. Ertesi gün cezaevinden haberler gelmeye başladı. Dinamik, sorumluluk ve insanlık duygusu olan Elâzığ Cezaevi Müdürü, bana telefon ederek ve gelerek durumu bildirdi. Pir Ahmet, müdüre ve diğer tutuklulara, emniyette kendisine ağır işkence yapıldığını anlatmış. Anüsünden —cop sokmadan dolayı— ve sidiğinden kan geliyormuş. Cezaevinde bu duruma bir tepki, bir tepki. Cezaevi müdürüne Pir Ahmet'in derhal devlet hastanesine sevkine ilişkin yazılı talimat verdim. Bu talimata ekli ikinci müzekkere ile de devlet hastanesi baştabipliğinden, *tüm giysilerinden soyularak muayene edilip vücutunda darp, cebir izi bulunup bulunmadığına, kaç gün iç ve güçten kalabileceğine ilişkin rapor verilmesi ve tedavisi için gereğini istedim.*

Tutuklu sanık Pir Ahmet Solmaz, jandarma ve gadiyanlar gözetiminde derhal Elâzığ Devlet Hastanesi'ne sevk edildi. Hastanede nedense uzunca bir süre baştabip bekledi. Daha sonra hastaneye gelen baştabip, Pir Ahmet'e şöyle üstünkörü baktı, hemen bir rapor karaladı: *"Hiçbir darp, cebir izi yoktur."* Onun cezaevine götürülmesini söyledi. Jandarma onbaşı ya da gardiyanlardan birisinin *"Doktor Bey,*

bu adam ölüyor," demesine karşın, bırakın tedavi için hastaneye yatırma yollarını aramayı, bir reçete vermeyi bile çok gördü. İşine gelmedi herhalde. Bunları daha sonra öğrendim.

Durumun boyutları çeşitlenip genişliyordu. İki soruşturmaya bir yenisi eklenmişti. Pir Ahmet hakkındaki hazırlık soruşturması, ona işkence yapılması ile ilgili hazırlık soruşturması ve şimdi de baştabibin sahte rapor düzenlemesi, görevini savsaklaması (belki de kötüye kullanması) ile ilgili başlanacak hazırlık soruşturması. Dikkatimi başka şeylere çeviremiyordum. Üç soruşturma, Pir Ahmet'in durumu ve cezaevi kafamda dolanıp duruyordu, giderek sardırdım.

C. Savcısına telefon ederek durumu anlattım. C. Savcısı hasta olduğunu, bir hafta daha rapor alması gerektiğinden sözediyordu.

Cezaevinden Pir Ahmet'in sağlık durumunun ağırlaşmakta olduğu, bu nedenle hükümlü ve tutukluların gerginliği, tepkisinin artmakta olduğu haberleri kesilmiyordu.

Hastaneden çevrildiği günün ertesinde yeniden devlet hastanesine sevk ettirdim. Bu sefer başka bir doktor muayene etmişti. Raporunda *"...vücudunda dört-beş küçük ekimoz, sıyrık"* olduğunu bildiriyor, o da tedaviye gerek görmüyordu. Bu rapor ve benim ilk gördüklerim ile baştabibin verdiği rapor arasında çelişki açıktı. Son raporla işkence kanıtlanma yoluna giriyordu.

Bir haftalık raporu sona ermemiş olan C. Savcısı adliyeye uğramıştı. Sıkıntılı idi. İşkence yapıldığı açık dedim. *"Es geç"* dedi. Baştabibin verdiği rapor sahte belge niteliğinde dedim. Daraldı. *"Tıbbi bir konu. Sorumluluğunun Yüksek Sağlık Şurası'nca takdir edilmesi gerekmez mi"* diyerek Yüksek Sağlık Şurası'nın yetkilileriyle ilgili maddeleri bulup, yorumlamaya kalkıştı.

İşkencenin soruşturma konusu yapılacağını sezen Elâzığ Emniyet Müdürü, odama gelip gitmeye başladı. Sinirlerim geriliyordu. Emniyet müdürlüğüne *"Sanık Pir Ahmet Solmaz'ın suç ortaklarının araştırılması"* ve *"... siyasi şubede sözkonusu sorgulamada yer almış görevlilerin kimliklerinin bildirilmesi"* için iki ayrı yazılı talimat gönderdim.

Tutuklu sanık Pir Ahmet Solmaz'ın savunmasını alışımından üç ya da dört gün sonra sağlık durumu temelli bozuldu. Kendinden geçme noktasına geldi. Tekrar (üçüncü kez) acilen devlet hastanesine götürüldü. Oradan bir doktor ne hikmetse Elazığ Akıl Hastanesine havale etmişiii. Koşturmuşar Akıl Hastanesinel. Elâzığ Akıl Hastanesi Baştabibi hemen Pir Ahmet Solmaz'ın durumunun akıl, sinir ve ruh hastalıklarıyla hiçbir ilgisi olmadığını, derkenar bir raporla kesinlikle belirtip, onu çok acil kaydıyla sedyeyle Elâzığ Devlet Hastanesi'ne geri gönderiyor. Sedeyi, akıl hastanesinde tedavi görmekte olan sanırım 4 hasta koşturarak devlet hastanesi koridorlarına taşıyorlar ve Pir Ahmet Solmaz bu sırada Elâzığ Devlet Hastanesi koridorlarında can

veriyor. Benden başka görevde o gün iki C. Savcı yardımcısı daha var. O günkü nöbetçi arkadaş otopsiyi de kendisi yaptırmaması gerekiyor. Üstelik ben zihinsel olarak çok yorğunum. C. Savcısına vekalet ediyorum. Olası gelişmeleri de adliyede bulunarak takip etmem doğru olacak. Nöbetçi C. Savcı yardımcısının odasına gittim. Otopsiyi yaptırmamasını rica ettim. Sıkıntıya düştü. Otopsiyi benim yaptırmamı istedi. Birtakım gerekçeler ileri sürüyordu. *Soruşturmaya siz başladınız gibilerden. Nöbetçi olduğunu, otopsiyi kendisinin yaptırmaması gerektiğini vurguladım. Benim adliyede bulunmamın doğru olacağını bildirdim. Otopsiyi yaptırmaması için diğer C. Savcı yardımcısı arkadaşarıcade bulunacağını söyledi. Odasından ayrıldım.*

Az sonra yakasında Atatürk rozeti olan C. Savcı yardımcısı arkadaş, odama geldi. *"Nöbetçi arkadaşın kendisinden otopsiyi yaptırmamasını rica ettiğini, geçen genel seçimde başka bir ilden milletvekili adayı olduğunu, gelecek seçimde gene aday olacağını, siyasetle ilgisi bulunduğunu, bu nedenle böyle bir otopsiyi yaptırmamasının ve işkence soruşturması yürütmesinin kendisi için sakıncalı olacağını anlattığım"* söyledi ve ricasını kabul ettiğini, otopsiyi kendisinin yaptıracağını ekleyerek odamdan ayrıldı. Ayrılmasından yarım saat sonra üzgün bir şekilde geri geldi. Bu kez *"midesine sancı saplandığını, eczaneden bir yatıştırıcı alıp kullandığını, otopsiyi yaptıracak durumda olmadığını"* söylemez mi? Bunun üzerine nöbetçi C. Savcı yardımcısına gittim. Diğer arkadaşın söylediklerini ileterek *"Siz yalnız otopsi tutanağını düzenleyin, gerisini bana bırakın, işkence soruşturmasını tümüyle ben yürütcğim"* dedim. Piyasadan fotoğrafçı bulup göndereceğimi de ekledim.

Nöbetçi arkadaş işe titizlikle koyuldu. Bilirkişi olarak bir değil üç doktor tayin etmek kararında olduğunu vurgulayarak morga gitti. İş sağlam tutuyordu.

Morgda göreve başlayan C. Savcı yardımcısı arkadaştan az sonra bana bir müzekkere geldi. *"... ölüyü tanıyan bir yakınının bulunmadığını, Pir Ahmet Solmaz'ın savunmasını alan C. Savcı yardımcısı olarak Necati Coşkun'er'e ölünlün gösterilerek kimlik saptaması yapılmasının uygun bulunduğunu"* bildiriyordu. Bu bana ilginç geldi. Oysa ki cezaevi müdürünü ya da başka bir cezaevi görevlisini ölüyü tanıyan olarak dinleyebilirdi.

Neyse, kalktım morga gittim. Devlet hastanesinin arka avlusunda bulunan zemin kat morgun önünde polis geniş güvenlik önlemleri almıştı. Morga girdim. Loştu. Sağ tarafta C. Savcı yardımcısı, eğilmiş tutanağı yazdırıyordu. Bana baktı. Bilirkişi tayin edilen üç doktordan birisi bekleniyordu. Mermer morg masasında Pir Ahmet upuzun, çınlıplak yatıyordu. Henüz açılmamıştı. Darp-cebir izleri vücudunun ön kısımlarında, ayak tabanlarında belli oluyordu. *"Ölünün birkaç gün önce savunmasını aldığım Pir Ahmet Solmaz olduğunu, tanıdığımı"* bildir-

dim. Tutanağa geçti, böylece ölünün kimliği saptandı. Morgdan çıktım. Emniyet mensuplarının arasından geçerek adliyeye döndüm. Bir sivil fotoğrafçı buldurup, emeğinin karşılığının fazlasıyla verileceğini belirterek morga gönderdim. Ben de adliyenin birkaç metre karşısında bulunan hükümet konağına, Vali'ye gittim. Odasında Emniyet Müdürü ve bazıları vardı. Vali telaşlıydı. Ölü nereye gömülecekti? Ortalıkta yakınları yoktu. Elazığ Mezarlığı'nı düşünüyordu. Bunun sakıncalı olacağını söyledim. Daha sonra Pir Ahmet'in yakınları ortaya çıkmış, ölüyü alarak Tunceli'ye götürmüşler.

Birkaç saat sonra otopsi tutanağı elimdeydi. Tutanağın bir yerinde değişik yoruma uygun bir belirsizlik olsa da genel olarak darp-cebir sonucu oluşmuş izler, belirtiler sayılıyor ve ölümün darp-cebire bağlı iç kanama olduğu bildiriliyordu, anlaşılıyordu. Ertesi gün fotoğraflar da geldi. Fotoğraflar silik, soluk çıkmış olmakla beraber dikatlice bakılınca vücuttaki darp-cebir izleri fark edilebiliyordu.

Böylece benim ilk görgüm, devlet hastanesinde başka bir doktorun verdiği ikinci rapor, otopsi tutanağı, fotoğraflar ve pir Ahmet'in şikayetçi olduğuna ilişkin söylemi ile işkence yapıldığı sabit oluyordu.

Otopsi sırasında ilginç şeylerin olduğu aktarıldı daha sonra bana. Üç bilirkişi doktordan genç bayan olanın *kahrolsunlu* bir slogan attığını söylediler. Belki üzüntüsünü belirten başka biçimdeki tepkisi bana değişik olarak ulaştı.

Başka bir suç daha sabit oluyordu. Baştabibin sahte, baştansavma rapor verdiği. Ayrıca görevini savsakladığı ve kötüye kullandığı. Bir takım etkenlerle Hipokrat yeminini unutmuştu sanki.

İşkence sabitti. Fakat işkence görenin ölümüyle karanlığa gömülmüştü. Belki büyük bir olasılıkla hep böyle kalacaktı. Kimbilir ilerde yansız bir tanık çıkabilirdi.

Asayiş müdürlüğüne telefon ederek devlet hastanesi baştabibinin ifadesinin alınmak üzere gönderilmesini istedim. Ertesi gün üçüncü telefonda sonra uzun boylu, kırk kırk beş yaşlarında, yakışıklı baştabip salınarak ve sözde içinin rahat, kendisinin suçsuz olduğu izlenimini vermeye çalışarak sempatik gülüşlerle odama girdi. Senli-benli olmak isteyen bir tavrı vardı. Oysa ilk kez karşılaşıyorduk. Karşımdaki koltuğa buyur ettim, sigara tuttum. Rahatlar gibi oldu.

Kendisinin verdiği ilk rapor ile aynı hastanede başka bir doktorun verdiği ikinci rapor, otopsi tutanağı ve fotoğraflar arasındaki ilişki doğaldı ona göre. Tıpça olabilirdi. Darp-cebir izleri kendisi Pir Ahmet'i muayene ettikten sonra dışa vurmuş, belirmişti. Böyle hiçbir belirti görmemişti kendisi, onun için "... darp-cebir izi yok" demişti söz konusu raporunda.

"Sizin muayene etmenizden önce ben yüzünde, kollarında dört-beş iz

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

"gördüm" deyince şaşaladı. "Kesik kesik, güçlkle konuşabildiğini" tutanağa geçirmiş olduğumu da ekleyerek "sahte rapor düzenlemek suçundan, yani TCK'nın 339. maddesine aykırı davranıştan, ayrıca normal biçimle muayene edip tedaviye almayarak görevini savsaklamak suçundan sanık olduğunu" söyledim. Afalladı. Böylesine keskin bir tavır değişikliği beklemiyordu. Yazmanı çağırttım. Savunmasını aldım. Telefonla iki polis istedim. Sahte belge suçundan tutuklanması istemiyle sulh ceza yargıcılığına gönderirken ona "Tedavisi için yatırabilirdiniz. Diyelim birtakım nedenlerle düşündürdöl sizi, ama bir reçeteyi bile çok gördünüz" dedim.

Tutuklama istemimin sonucunu merakla, biraz da heyecanla beklemeye başladım. Evet, Türkiye'de yargıçlar vardı. Baştabip tutuklanmıştı. Cezaevine yolladım. Cezaevine girer girmez olay yeni boyutlar kazandı. Baştabip, cezaevi müdüründen devlet hastanesine sevkini istemiş. Hasta olduğunu ısrarla söylemiş. Müdür bu isteği bana iletti. Ancak doktorun sağlığında anormallik görülmediğini, süregelen uygulamaya göre durumu acil olamayan öbür hükümlü ve tutuklularla birlikte bir iki gün sonra hastaneye gönderilmesinin uygun olacağını, aksi takdirde ona tanınacak ayrıcalığın cezaevindeki tansiyonu daha da yükselteceğini söyledi. Uygun gördüm.

Baştabip, canını bir an önce baştabipliğini yaptığı hastaneye atıp hastanede tedavisine lüzum göstererek özel bir odada tutukluluğunu geçirebileceğini sanıyordu. (Can güvenliği açısından cezaevinde ayrı, yalnız bir odaya kapatılmasına özen gösterilmişti.)

Baştabip tutuklanınca sanki kıyamet koptu Elazığ'da. Hep böyle oluyordu. İlgiilenen ilgiilenene. Aman allahım, telefonlar çalışıyordu.

Karayolları misafirhanesinde kalıyordum. Gece vali bey telefon etti. Bir an önce baştabibin devlet hastanesine sevkini bekliyordu. Cezaevinde can güvenliği de tehlikeye girebilirdi. "Onun can güvenliği için gerekli önlemlerin alındığını, hastaneye benzer durumdaki hükümlü ve tutuklularla birlikte iki gün sonra gönderileceğini, ayrıcalığın cezaevinde olaylara yol açabileceğini, içeridekilerin patlamaya hazır gergin olduklarını, bu konuda çok duyarlı bir hale geldiklerini" anlattım. Vali, "gerekirse ben bir taburla güvenliği sağlarım, olayları önlerim, siz baştabibi hmen hastaneye seokedin" diye tutturdu. Ben de valiye, "Değil bir tabur, bir tülmen yığsan iş değil, iki gün sonra hastaneye sevk edilecek, o kadar" dedim ve telefonu kapattım. ||||| Aynı gece cezaevi müdürü bana telefon edip odama geldi. Baştabibin birçok ilgiilenenlerinin hastaneye derhal seoki için ısrar ettiklerini, oysa gerek Pir Ahmet Solmaz'ın işkence sonucu ölmesi, gerekse baştabibin hastaneye seoki hususunda ayrıcalık tanınacağı düşüncesiyle çok duyarlı hale geldiklerini, olaylar çıkabileceğini, bu nedenle de baştabibe alışılmış usul neyse onu uygulamak istediğini söyledi. "Haklısın, yarıındayım, ayrıcalık yok," dedim.

Ertesi gün, C. Savcısı adliyeye geldi ve bana *"İşkence soruşturmasını bildiğin gibi yürüt,"* dedi. Baştabip ya da avukatı tutuklama kararına itiraz etmişti. En yaşlımız, sevdiğimiz saydığımız kıdemli yargıcımız itirazı reddetti. Evet yineliyorum, Türkiye'de yargıçlar vardı.

Cezaevine gittim. Baştabip ayrı bir odada tek başına tutuluyordu. Öbür tutuklu ve hükümlülerle irtibatı yoktu. Yine de cezaevinin huzuru bakımından tutukluyken içeride ve mahkemeye götürülüp getirilirken can güvenliği, kamu düzeni bakımından davasının başka yere, kendisinin başka cezaevine nakli uygun olurdu.

O gece misafirhanedeki odama Emniyet Müdürü geldi. *"İşkenceyle hiçbir ilişkisi olmadığını, hakkında soruşturma açılabilmesi için Adalet Bakanlığı'na tel çektiğim söylentileri"* olduğunu anlatıyordu. Kendisi hakkında henüz bir kanıt olmadığını, ancak siyasi şube müdürü hakkında soruşturma açmaya kararlı olduğumu bildirince *"Savcım, onun hakkında da açmayın, çünkü o Pir Ahmet'in gözaltında olduğu günlerde başka iki önemli takibin peşinde, dışarıdaydı"* dedi. Kuşkulu, belki biraz rahatlamış olarak ayrıldı.

Ertesi gün C. Savcısı göreve başlamıştı. Cezaevi müdürünün savunmasını almış, benim de savunmamı alacağını söyleyince, kızgın biçimde *"Hangi konuda? Adalet Bakanlığı'ndan izin aldınız mı?"* diye karşılık verdim. Sustu, geriledi.

Kısa bir zaman sonra sağlığım alabildiğine bozuldu. Bana dostça yaklaşan sevecen, dürüst meslektaşlarım vardı. Beynim korkunç yorulmuştu. Geçici olarak görevden ve Elazığ'dan ayrıldım.

Birkaç ay sonra Ankara'da karşılaştığım bir sorgu yargıcı, baştabibin davasının Ankara'ya nakledildiğini, bir aylık bir tutukluluktan sona onu kendisinin tahliye ettiğini açıkladı. Elazığ Cezaevi Müdürü de başka yere atanmıştı.

Elazığ'a dönmedim. İşkence aydınlandı mı? Bilmiyorum, sanmıyorum. Daha sonra ben C. Savcı yardımcılığı görevimi Manisa'da sürdürdüm.

İŞKENCE SONUCU ÖLEN YAYINCI İLHAN ERDOST'UN ÖYKÜSÜ*

Yayınca Muzaffer Erdost Anlatıyor:

Emniyete alındığımızda, bizim için yazılan yazıda, derin uygulama yapılması yazılıydı. Derin uygulamanın, ağır işkence demek olduğunu öğrendim. Daha açık yazacağım: Salt işkence yapmak için işkence yapmadıklarını söylediler. (Basından gelmiş olmamız mı?)

Bizi, ilkin, 5 Kasım (1980) çarşamba günü öğleden sonra getirdiler sıkıyönetim adli müşavirliğine. Müşavirlik nizamıyesinin aralık duran kapısından iki üç kişi görünüyordu içerde. Kim olduğumuzu sorduktan sonra adli müşavirliğin işlerinin çok olduğunu söyleyerek geri emniyete gönderdiler bizi. Ertesi gün erkenden getirildik aynı yere. Kimse yoktu nizamiyede. Bizden sonra gelen nice sayısız insanın işlemleri tamamlandı. Yalnız biz kaldık. Akşam geç saatlerde geri emniyete getirildik. 7 Kasım cuma sabahı erkenden getirildik adli müşavirlik nizamıyesine. Üçüncü günün akşamı, saat 17'den sonra gözaltına alındık. (Böyle üç gün götürülüp getirilmemiz, çok sonra emniyet ile adli müşavirlik arasındaki bir tartışmanın sonucu olabilir miydi diye düşünüyorum.)

Düşünülmeden söylenmiş kimi sözler vardır, daha sonra biz o sözlere, acıyı açıklayan bir anlam yükleriz. Bizi, son iki gün adli müşavirliğe getiren polis memurunu, yayınevine gelip gittiği günlerden tanıyorduk. İki gün birlikte olduk. Konuşurken, benim adımlı vererek söze başladı. Adli müşavirlikten çağrılıp geri döndüğü zaman, "Acı İlhan Bey, acı!" demişti, pencerenin altından geçerken. Kapıya geldiğinde sormuştuk, acı olan ne diye? "Gözaltı!" demişti. Yalnız İlhan mı? "Hayır, ikiniz de!"

Dört yıl, hemen her üç haftada bir, bizi askeri mahkemeye götüren otobüsün penceresinden, İlhan'ın akşamın solgun güneşini son kez aldığı yeri gördüm. Cezaevinin biraz açığında, kırık bir alan. Amcam, arabasını tam burada durdurmuştu. İnmiş, karşıdaki dış nizamıyeye doğru gidiyorduk. İlhan, iki adım arkamdaydı. "Ağabey, Rana ablama baksana!" diye seslenmişti. Döndüğümde Rana'yı ağlar gördüm. İlhan, "Ağabeyim bu kadar içeri girdi, seni ağlarken hiç görme miştım!" dedi. Rana, "Bu başka bir şeye benziyor İlhan!" diyebilmişti,

* Gösterdiği anlayıştan dolayı Sayın Atilla Özkırmızı'ya teşekkür ederim.

gözyaşlarını silerken. Dış nizamiyenin penceresinden içeri bakıyorduk. Bizi C-Bloka yazdılar. Hemen oradan C-Bloka götürüleceğimizi sanıyordum. İçeri aldılar. Yanyana kelepçelediler. Yürüterek A-Blok iç nizamiyesine getirdiler. Merdiven aralığından bozma bir odaydı. Bizden önce getirilmiş birkaç kişi vardı. İlhan'la birlikte fotoğrafımızı çektiler. Saçlarımızı ve bıyıklarımızı kestikten sonra da fotoğraflarımız çekildi. Yanyana. Birer fiş verdiler, doldurduk. Merdiven basamaklarında duvar dibine dizdiler. Sonra iki kişi daha getirildi. Aşağıda nizamiyeden tanıdığımız yüzlerdi. Soru soruyordu erler. Her yanıt, bir dayak nedeniydi. Hava baskındı. Güneşin ve doğanın ortasından cehenneme girmiş olmanın bozgunu yaşıyordu. Erler girip çıkıyor, birini yüzbaşı çağırıyor, ardından başka birini. Yüzbaşının yanından dönen er (Eyüp Ergün), 'Kademe'ye telefon ediyor. C-Bloka girecek iki gözaltı olduğunu, ama büyük araba göndermesini istiyor. "Büyük araba olsun, anlarsın ya!" diyor. "Büyük araba yok mu, yapma be!" "Reo mu var, reo olur, reo gönder..." diyor. Yüzbaşının yanından gelen fotoğrafçı er, bana, "hastaysan çömelebilirsin!" diyor. Ben hasta değilim. İlhan belinden ameliyatlı. Söylesem mi diyorum. Hangimizin büyük olduğunu soruyor. Sonra er Eyüp Ergün, önündeki adli müşavirlik yazısına bakarak, "Tuu, bir yanlışlık olacaktı!" diye söyleniyor. İlhan 1944 doğumlu. Benim doğum yılım, 1932 yerine, 1952 yazılmış. Pek de önemli değil böyle bir yanlışlık. Ama hangimizin büyük olduğunu saptamada bir yanlışlık yapılmış olması önemli olmalı. C-Bloka üçüncü telefonda, ekibin gelmiş olacağı söyleniyor. Bir er giriyor, ekibin burada olduğunu, assubayın yüzbaşının odasında görüşüğünü söylüyor. Bir assubay ve dört er, bizi merdivenli odadan aldı. Kapının çıkışında, bir cezaevi arabası, arkasını yaklaştırmış bekliyor. Yeniden eşyalarımız aranacak. Hava aydınlık daha. Assubay, "On yaşındaki bebeleri zehirlediniz, içersi sizin zehirlediklerinizle dolu!" diyor.

Arabaya önce beni bindirdiler. Cop, sopa ve tekmelerle. Biraz sonra İlhan girdi içeri. Karşıma oturdu. Araba hareket etmeden önce, dört er bizim bulunduğumuz bölüme girdi. Hışım gibi. Bizi ayağa diktiler. Olanca güçleriyle başladılar vurmaya. Arabanın küçük parmaklıklı penceresinden assubayın geçtiğini gördüm. Araba hareket etti. Çok yavaş gidiyordu. Belki de yol değiştirerek. Bizi soluk almaksızın dövüyorlardı. Birara İlhan'ı yere yüzükoyun kapaklanmış gördüm. Tekme ve coplarla vuruyorlardı. Sonra yavaş yavaş elleri üzerine doğrulduğunu da. Araba durduğunda dövmeyi kestiler. "Hadi, inin!" dediler. İndiğimizde hava kararmıştı. Sokak lambalarının altında dizili nöbetçi erlerin tomsonları üzerimize çevriliydi. Önce koğuşun girişine doğru yürüttüler. Sonra geri çevirdiler. Arabanın arka kapısına getirdiler. Assubay karşımızdaydı. Yeniden dövüleceğimizi

İlhan anladı. Ölümü sezmiş olmanın yumuşaklığıyla olmalı, "Küçük kızımı uyandırmaya kıyamadım, buraya geldim, bizi dövdürmeyin!" dedi. Assubay, "Ben de küçük kızımı ateşli bıraktım. Kırıkkale'de, buraya geldim, sizim yüzünüzden" dedi. Dedi ve erler yeniden vurmaya başladılar. Arabanın yan tarafından, gezintiye çıkar gibi, yürüdü ve gözden kayboldu assubay. Üzerimize boşalan coplardan kurtarmaya çalışıyorduk başımızı. Birara assubayın dönüşünü gördüm. Yanımıza yaklaştığında bağıırıyorduk, 'dayanamıyoruz, ölüyoruz' diye. "Bunu daha önce düşünseydiniz!" dedi assubay. Bir süre sonra durdurdu dövdürmeyi. Yürüttüler yeniden. İlhan iki adım atınca yere kapaklandı, yüzükoyun. Güçlkle doğrudu. Birkaç adım sonra, hazırola geçirdiler. Assubay önümüzde, karşıda. Erler arkamızda. Ellerimizi iyice yapıştırmamız için bağıırıyorlar. Kütük gibi, şiş ellerimiz. Daha fazla yapışmıyor. "Bir patlatılmadık hayalarınız kaldı, şimdi onu da patlatırlar!" diye bağıırıyor. Erler, arkamızdan yeniden saldırıyorlar.

Bizi, C-Blok F-Bölümünün telörgülerinden içeri aldılar. Birkaç basamakla geçiliyor açık avluya. İlhan bir kez daha kapaklandı basamaklarda. Doğrudu. Koğuşun kapısına doğru yürüyorduk. Arkamızdan sağ taraftaki kapıya yürümemizi söylediler. Koştular ve kapı aralığında sıkıştırdılar. Yeniden vurmaya başladılar. Bir ses geldi. bir komutanın sesi olmalıydı. Dövmeyi durdurdular, *hadi koğuşa!* dediler. Koğuşun kapısına yürürken İlhan bir kez daha düştü. Yüzükoyun. Güçlkle doğrudu. Koğuş kapısı 'tören'le açıldı, içeri girdik. Sağdaki girişte birkaç yemek masası ve bank vardı. Banka yanyana oturduk. Su istedik. Nefes alamıyorduk. Su getiremedi içerdeki tutuklular. İlhan kalktı, pencereye doğru yürüdü. Ben de arkasından kalktım. İlhan döndüğünde gözgöze geldim. Gözleri kanlıydı. Yüzü kanlıydı. Paltosu kanlıydı. "Midem bulanıyor! Kusacağım!" diye bağıırdı ve yığıldı oraya. Koştular. Biri, "Şekerli su getirin!" diye bağıırdı. Kollarına girdiler, ilk yatağa yatırdılar İlhan'ı. Beni içerde bir yatağa götürdüler. Biraz sonra, İlhan'ın kollarına girmişler, getirdiler yanımdaki ranzaya. İlhansa sağ dizi üstüne çömelmişti, kolları sarkmıştı, başı öne eğikti. Ağzı açıktı, Yüzü solmuştu. "İlhan: İlhan!" dedim. Yanıtlamadı. Bakmadı da. "İlhan! İlhan!" dedim uzatıldığım ranzadan doğrudurak. Yatağa uzattılar İlhan'ı. Biri "Nabızı durmuş galiba!" dedi. Haluk Vahapoğlu soluk aldirmaya çalışıyordu. İsmail Okatan ağzını İlhan'ın ağzına kapıyor, soluğunu çekiyordu. Üzerine uzatıldığı battaniyenin köşelerinden tutarak çıkardılar ranzadan ve koğuştan. İlhan gitti işte. Duruşmada tanıklık yaparken öğrendim İsmail Okatan'dan. Yatırıldığı ilk ranzada, "Ağabeyim nasıl?" demiş. Sonra, "Nefes alamıyorum!" demiş. Nefes alamadı o andan sonra İlhan. Morgda gördüğümde İlhan'ı, üst dudağı yukarı çekilmişti, acıyı sonsuzlaştırıyordu.

1988 yılında M.Ç. isimli 16 yaşındaki bir lise öğrencisinin yaşadıkları kamuoyunu epeyce oyaladı. İzmir'de lise öğrencisi olan M.Ç. başından geçenleri şöyle anlattı:

"Fatma İmamoğlu adlı okul arkadaşım 'Komünizm nedir' diye sordu. Ben de kısaca 'eşitlik ve ortaklıktır' dedim. Ortaokul son sınıfta da görmüştüm ve uzatmak istemedim. Daha sonra Fatma beni müdüre şikayet etmiş. Müdür de sınıfa baskın yaptı. Daha sonra çantalarım filan aranmaya başladı. Müdür bana 'ellerini kaldır' dedi. Kaldırış şeklimi beğenmemiş olacak ki vurmaya başladı. 'Şöyle olacak' diye tarif etmeye başladı. Ne şekilde kaldırıysam beğenmedi ve sınıfın ortasında bana sürekli vurmaya başladı.

En az beş kere değişik şekilde el kaldırdım. okul müdürü hiçbirini beğenmedi ve her seferinde vurdu.

Daha sonra beni odasına çekerek dayak atmaya başladı. Bana 'Sen Rusya'da yaşı' diyordu. Daha sonra bir tutanak hazırlayarak imzalamamı istedi. Ben de yazının bana ait olmadığını söyleyerek imzalamayacağımı söyledim. Bunun üzerine 'ben söyleyeyim, sen yazarsın' dedi ve dayak zoruyla imzalattı. Ardından sivil giyimli şube polisi geldi.

Beni amirin önüne çıkardılar. Amir 'Söyle oğlum ne yaptın' dedi. Ben de olanları anlattım. Amir bana 'Senin ananı eşekler si..sin' diyerek küfür etmeye başladı. Beni nezarete alıp, dayak attılar ve işkence yapmaya başladılar.

Önce dayak attılar. Falakaya yatırdılar. Belimden tekerlek geçirdiler belim kırıldı diye. Daha sonra Filistin askısı denilen alete taktılar beni. Omuzum yerinden çıktı. Sonra beni çıırılçıplak soyarak üstüne soğuk su döktüler. Havlu istedim vermediler. Ceketimle kurulandım. Daha sonra vurarak ifademi aldılar.

Ben, sadece daha çok işkence görmekten korktuğum için istedikleri gibi ifade verdim."

"Ben pazarcı İsmail Kubal. 10 Temmuz 1988 tarihinde Cankurtaran çarşamba pazarı sergisinde pazarcılık yapmakta iken 60 yaşlarındaki bir kadınla alış-veriş nedeniyle tartıştım. Kadın bana kızıp, Akbıyık Karakolu'na gitti. Biraz sonra bir polis memuru gelerek beni sergimin başında birlikte çalıştığım arkadaşlarım Şevki, Halil ve Fehmi'nin yanından aldılar. Beni, Akbıyık Karakolu'na götürdüler. Yaşlı kadın da oradaydı.

Yaşlı kadının konuşması bitince komiser bana hiçbir şey sormadı. O odanın tam karşısında pencereleri arka cepheyi gören bir başka odaya beni soktular. Hiçbir şey söylemeden kafamı ve omuzumu coplamaya başladılar. Üst üste 50 kadar cop yedim. Bir yandan cop yerken bir yandan da küfür ediyorlardı. Yorulduğunda komiser beni bıraktı. *'Yere uzan da seni ezeyim'* dedi. Ben de ciğerlerimden hasta olduğumu ve elinde kalacağımı söyleyince odadan dışarı çıktı. Orada beni 40-50 dakika kadar beklettiler. Elimi yüzümü yıkamamı söylediler, sonra da bıraktılar.

Sergiye döndüğümde arkadaşlarım durumumu beğenmemişlerdi. Beni hemen eve götürdüler. Ağrılarım artınca Cerrahpaşa Tıp Fakültesi acil bölümüne gittim Dr. Salih Pekmezci imzalı 11.7.1988 tarih ve 10967 protok. nolu bir rapor düzenledi. Raporda *'sol omuzda geniş ekimozik alan mevcut'* sözleri yerliyordu.."

"2 Temmuz 1988 cumartesi günü saat 22.00'ye doğru bayan arkadaşım Özmen Yaltık'ı Ortaköy, Dereboyu Cad. Lozan Sok. 26 numaralı apartmanın dış giriş kapısında bırakıp geriye dönerken bayan arkadaşımın yanına bir polis ve sivil bir şahıs yaklaştı. Arkadaşıma sert bir şekilde el kol hareketleri yaptığını ve bağırıldığını gördüm. Ne olduğunu anlamak için geri döndüm.

Yanlarına geldiğimde adı Adnan Gözütok olan polis memuru bana dönerek, *"Kimsin sen, ne işin var burada, senin kemiklerini kırarım,"* dedi. Ben kendisine bir güvenlik görevlisine yakışır şekilde davranmasını hatırlattığımda daha da hırçınlaşarak *"Şimdi ikinizi de karakola çeker, perişan ederim"* dedi. Bunun üzerine davranışlarından dolayı bizim de kendisinden şikayetçi olabileceğimizi söyleyince, polis memurunun yanında bulunan ve olaya karışmayan, adının Muhtittin Didinoğlu olduğunu öğrendiğimiz şahsın arabası ile Ortaköy Polis Karakolu'na götürüldük.

Hiçbir soru sormadan, neden karakola geldiğimi araştırmadan Adnan Gözütok ve ismini bilmediğim fakat yüzlerini hayatım boyunca unutamayacağım iki polis memuru birden ellerindeki cop ve tek-melerle uzun bir süre beni dövdüler. Her yanımdaki ağırlardan dolayı perişan durumdaydım. Özellikle karın bölgemdeki sancıdan dolayı doğrulamıyordum. Bana *"Dik dur lan,"* diye bağırıyorlardı. Doğrulamayınca yine hırsıyla tekme ve coplarla saldırdılar. Sonunda polisler küfürler savurarak tekme tokat beni karakolun dışına attılar. Burada uzun bir süre hareketsiz kaldım. Daha sonra arkadaşım Özmen Yaltık'ı da bıraktılar.

Bayan arkadaşımın yardımıyla doğrulup bir taksi çevirdik. Görüşüm kötü olduğu için bu şekilde eve gitmek istemedim. Taksi şoförüne bizi bir otele bırakmasını söyledim. Ancak bir süre sonra taksi şoförü karakoldan beri sivil bir arabanın bizi takip ettiğini söyledi. O arada Gayrettepe'de bir otele gelmiştik. Takip edildiğimiz için otele inmeyip taksiyi devam ettirdik. Suadiye'de bir otele gelene kadar aynı araba bizi takip etti. Bunun üzerine ara sokaklardan Üsküdar'a dönerken arkamızdan kayboldular. Üsküdar'da Saray Oteli'nde taksiden indik. Korkudan otelden çıkıp hastaneye gidemedim. Sabaha karşı durumum çok ağırlaşınca Haydarpaşa Numune Hastanesi'ne

gittim. Doktorlar beni muayene edince hemen ameliyata aldılar. Bu arada hastane polisine, korkudan gerçeği söyleyemedim, bir kavga olayına karıştığımı söyledim. Hayati tehike var teşhisıyla 14 gün hastanede yattım. Patlayan idrar torbam tedavi edildi. Karnıma 24 dikişli bir ameliyat yapıldı. Doktorlar, evde kesin dinlenmem koşuluyla 14 gün sonra beni taburcu ettiler."

Cemal Yazıcı

Mersin'de karayolları işçisi Süleyman Deprem, K. Maraş Emniyet Müdürlüğü'nde gördüğü işkenceleri şöyle anlattı:

"K. Maraş Emniyet Müdürlüğü'nde 15 gün kaldım. beni 2,5 metre karelik bir hücrede çırılçıplak soyup, Filistin askısına astılar. Sonra betona yatırtıp, üzerime soğuk su sıktılar. Ardından iki seans halinde cinsel organıma 8-10 defa manyeto çevirerek elektrik verdiler. Tam beş gün aç, susuz ve sigarasız bıraktılar."

İşkence gören Hasan Deprem, daha sonra şunları anlattı: *"3 senedir polis baskısı altındayım. Nâzım Hikmet'in derlenmiş şiirleri, Nokta Dergisi'nin işkence sayısı, 2000'e Doğru dergisi'nin Kürdistan ile ilgili nüshaları suç delili olarak gösterilmiştir."*

Mersin'de inşaat işçisi Mehmet Darı, bir köylüsünün adresini bilmediği için Mersin Emniyet Müdürlüğü'nde 3 saat süreyle işkence gördüğünü şöyle anlattı:

"Gündoğdu mahallesi 451 sokaktaki evimin kapısı kırılarak polisler içeriye girdiler. Karım ve çocuklarımın gözünün önünde beni dövdüler ve bana sövdüler. Emniyet müdürlüğüne götürülürken arabada başımın üzerine yastık niyetine oturdular. Namusuma döl uzattılar. Sorgulama bitince bana ayakkabıların altını yalattılar."

İnşaat işçisi Mehmet Darı, Mersin Emniyet Müdürlüğü'nde gördüğü işkenceler sonunda Mersin Sağlık Ocağı'ndan 5 günlük 'iş göremez' raforu aldı.

1989 ocak ayı içinde Ş. Urfa Tepe Mahallesi'nde Sedat Taki adlı bir vatandaş öldürüldü. Bu olay nedeniyle Hüseyin Sütpak adlı vatandaş gözaltına alındı. Daha sonra Abdürrezzak Pay adlı 22 yaşında başka bir vatandaş da aynı olayla ilgili olarak gözaltına alındı.

Hüseyin Sütpak, Ş. Urfa Emniyet Müdürlüğü'nde gördüğü işkenceler sonucu felç geçirerek tedavi amacıyla Ankara İbni Sina Hastanesi nöroloji servisine gönderildi.

Hüseyin Sütpak'ın eşi Fatma Sütpak, gözaltında kaldığı iki gün içinde kendi gözleri önünde eşine yapılan işkenceleri şöyle anlattı:

"Kocamı sabahlara kadar dövüyorlardı. Camın arkasından baktım. Askıya almışlar, elektrik veriyorlardı. Kocam 'ben yapmadım' dedikçe işkencenin dozunu arttırıyorlardı. Bir polis kocamın çıplak vücuduna hortumla su sıkıyordu. Kocam 'su' dedikçe polis 'yağdır mevlam su' şarkısını söyleyerek alay ediyordu. Polisler bana 'Kadın, sizde silah varmış. Nerene soktuysan çıkar. Yoksa bu telsizi kulağına sokarım' diyerek küfür ettiler. Beni bırakırken de 'bizim aleyhimizde kimseyle konuşmayacaksın' diye tehdit ettiler."

Aynı olayda Abdürrezzak Pay da gözaltına alınmış ve bırakılmıştı. Abdürrezzak Pay bırakıldıktan dört gün sonra DDT içerek intihar etti. Abdürrezzak'ın babası Münir Pay, şunları söyledi:

"Gördüğüm tek şey, serbest bırakıldıktan sonra oğlumun tüm vücudunun siyahlar ve morluklar içinde olmasıydı. Elektrik vermişler, saatlerce soğuk suyun altında tutmuşlar, kollarından asmışlar. Erkekliğini de kaybetmiş..."

1 — 14-15 Ocak 1989 gece saat 02.00'de Cizre'ye bağlı Yeşilyurt köyümüz jandarma komando, özel tim ve diğer güvenlik güçlerinco sarılmıştır. Sabaha doğru köy yakınında bir eşek ve iki sipa karaltı olarak görülmüştür, açılan ateş üzerine eşek yaralanmıştır.

2 — Köye giren güvenlik görevlileri ise köyden üç kişinin kaçtığı-nı söyleyerek tüm köylüleri kadın erkek biraraya toplamışlardır. Evler aranmış, hiçbir suç unsuru bulunmamıştır. Kadınların tek tek ağızları açılarak bakılmış, üstleri aranmış, tüm erkekler yüzükoyun yere yatırılmıştır. Burada sürekli olarak *"Siz PKK'yı besliyorsunuz, düş-mansınız, bu köyü yıkacağız"* diyerek her türlü küfür edilmiştir. Yeşil-yurt köyü merkez köy olup Kömürlü, Üç Tane Üzümlü, Yukarı Çeşme ve Aşağı Çeşme mezarları vardır. Bu mezradaki göçebelerin iki gün içinde terkedilmesi muhtara emir verilmiştir. Köy muhtarına 'sen devletin değil PKK'nın muhtarısın' denilmiş, yere yatırılan köylü-nün sırtında karda kışta saatlerce güvenlik güçleri gezmiş, kaba dayak atılmıştır.

3 — Muhtar Abdurrahman Müştak, amcası Kâmil Müştak, Abdul-lah Gündoğan ve Bahattin Müştak soruşturmaya alınmış, saatlerce dayak atılarak yaralanmışlardır.

4 — Çevreden insan pisliği toplatılarak muhtarın amcası Kâmil Müştak'a zorla tek tek, yaşlı genç demeden pislik ağızlarına verilmiş-tir. Daha sonra bu insan pisliğini Kâmil Müştak'ın oğlu Bahattin Müş-tak'a zorla babasının ağzına verilmiştir. Yaşlı olan Kâmil Müştak ve Abdullah Gündoğan yaralanmıştır.

5 — 15 ocak günü köylü bırakılmamış, şikayet etmeleri önlenmiş, Kâmil Müştak ve Ahmet Kaya yalınayak, karda 7 km. ötedeki Cizre ilçesine götürülmüştür.

6 — Köyde hiçbir suç unsuru bulunmadığı halde her türlü aşağı-lık, yakışsız ve yasalara yakırı olarak bize suimuamelede bulunul-muş, işkence yapılmıştır.

Şahitler: Salih Kayar, Abdullah Madak, Ahmet Bağlan, Mehmet Sait Bozkurt, Mehmet Mübariz, Mahmut Diri ve köy imamı Mevlüt Altunbay

Şikayetçiler: Yeşilyurt Köyü Muhtarı Abdurrahman Müştak, Bahat-tin Müştak, Abdullah Gündoğan.

15 Ocak 1989 günü saat 20.30 sıralarında İdil İlçe Jandarma Bölük Komutanlığı bahçesinden canhıraş feryatlar geliyordu. Feryatları bitişik lojmanlarda oturan ilçenin bayan savcısı Melek Çelik (Kozanoğlu) da duydu. Kalkıp feryadın geldiği yere gitti. Gördüğü manzara karşısında kendisi tarafından düzenlenen bir tutanakla *resen* soruşturmaya geçti.

Muhittin Bağlar adlı 16 yaşındaki bir vatandaşa işkence yaptığı gerekçesiyle jandarma bölük komutanlığındaki astsubay Nazım Ayhan, savcı Melek Çelik (Kozanoğlu) tarafından tutuklandı.

Muhittin Bağlar, gördüğü işkenceyi şöyle anlattı:

"Astsubayın isteği üzerine köyümden bölük komutanlığına getirildim. Gasp olayını sordular. Bilmiyorum dedim. Nezarette kaldığım iki gün içinde Nazım astsubay tarafından dövüldüm. Elektrik verdi. Ayaklarıma vurdu. Akşam bahçede ayağıma zincir bağlayarak yerlerde sürükledi. Copu anüs bölgeme soktular. Sonra bana 'Davacı olursan karını sinkaf ederim. Başına iki kurşun sıkar, yol kenarına atarım' dedi."

Astsubay Nazım ayhan ise işkence yapmadığını söyledi.

Astsubay hakkında 'suçu söyletmek amacıyla suimuamele yapmaktan' dava açıldı.

Malatya'nın Akçadağ ilçesinin kozluca köyünde Ali Bayrak, aynı köyden Elif Yağmur isimli kadını evlenmek amacıyla kaçırdı. Bir süre sonra kaçanlar köylerine döndü. Elif Yağmur'un babası 12 milyon lira başlık parası istedi. Başlık parasını sağlayamayan Ali Bayrak köyden kaçtı. Olayın ardından Elif Yağmur'un yakınları jandarma komutanlığına başvurarak Ali Bayrak'ın yakalanmasını istediler.

Ali Bayrak yakalanamayınca iki erkek kardeşi jandarma karakoluna çağırıldılar. Karakola giden iki kardeş -ki isimleri Ali ve Bayram'dı- jandarma karakolunda işkence gördüler.

iki kardeş bu durumu şöyle anlattı:

"Yakınımız Ali Bayrak'ın dört ay önce bir kız kaçırma olayından sonra karakol komutanı bizleri karakola çağırarak sık sık dövüyordu. Bunun üzerine 15.2.1989 tarihinde vilayete giderek başvurduk. Dilekçeyi valilik makamına verdikten sonra Hidayet isimli karakol komutanı astsubay, bizleri karakola çağırdı. Karakolda ayrı ayrı odalara alarak işkence yaptı. Demir ve sopalar ile ayak tabanlarımızı falakaya çekti. Avcu ve ellerimizi demirle parçaladı. Hunharca yaptığı işkenceler sırasında birbirimizin çığlıklarını odalardan duyuyorduk. Bizi bıraktıktan sonra savcılığa başvurduk. Malatya Devlet Hastanesi'nden bizlere işkence yapıldığına dair rapor aldık."

Mayıs 1989 Şeker Bayramı günü Elazığ'da bir kadın minibüste cantasını unuttur. Elazığ Salkaya Jandarma Karakolu'na başvuran kadın, çantasında altın zincir ve kolye olduğunu bildirir ve çantasının bulunmasını ister.

Buşvuru üzerine minibüsün muavini Tahsin Çalpucu gözaltına alınır. Tahsin Çalpucu 14 yaşındadır. Ortaokul son sınıf öğrencisidir. Karakoldaki soruşturma sonunda iddianın asılsız olduğu anlaşılır ve Tahsin serbest bırakılır.

Daha sonra devreye Elazığ İl Jandarma Alay Komutanlığı girer. Tahsin Çalpucu yeniden gözaltına alınır.

Tahsin, önce falakaya yatırılır alay komutanlığında. Sorguyu yapan Yüzbaşı Şinasi Çaşkurlu, Tahsin'in üzerine sıcak su ve çay döker. Dökülen sıcak su Tahsin'in vücudunda yanık izi bırakır. Daha sonra tahsin'e işkence yapanlar Tahsin'in elinden bir yazı alırlar, *'ağ-bisinin Tahsin'in üzerine kezzap döktüğü ve bu izlerin ondan oluştuğu'* doğrultusundadır yazı.

Olaydan beş gün sonra Tahsin hastaneye sevk edilir. 14 Mayıs'ta devlet hastanesine sevk edilen Tahsin Çalpucu'nun vücudunda yanık olduğu belirlenir. Hastane, Tahsin'e 8 günlük rapor verir.

"VALİNİN VERDİĞİ GÖREVİ YERİNE GETİRDİK"

Giresun'un Şebinkarahisar ilçesinde 27 Ekim 1985 tarihinde 8 vatandaş gözaltına alınır. 8 vatandaş *temiz* bir işkenceden geçirilir. Daha sonra bu 8 vatandaş kendilerine işkence yapan 8 polisi mahkemeye verir. Bu polisler şunlardır: Başkomiser Yüksel Ergenekon, Komiser Şeref Çoban, polis memurları Cevat Hamdi Öz, Abdurrahman Doğan, Şerif Patlankaya, Sedat Gümüş, Sedat Alpaslan ve Bayram Üstün.

Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen dava 25.4.1989 tarihinde sonuçlanır. *İşkence yapmak ve efrada suimuamelede bulunmak* sayılı açılan davanın kararında işkenceci polisler mahkûm olur.

Mahkeme heyeti kararı oybirliğiyle aldı. Sanık polislerin savunmaları hayli ilginçti. Sanık polisler *'Yükletilen suçu işlemediklerini, valilikçe kendilerine verilen görevi yerine getirdiklerini'* söylüyorlardı savunmalarında.

İşkence gördükleri doktor raporu ile belgelenen Ruhi Tan, Ömer Vatan ve Özcan Altun'un durumları da gözönündeydi.

Kaldı ki işkence gören vatandaşların durup dururken *'Bunlar bize işkence yaptı'* diye polisleri iftira etmeleri için ortada ciddi bir neden yoktu. Ayrıca işkence yaptıkları ileri sürülenlerle işkence gördüklerini ileri sürenler arasında geçmişe dayalı bir husumetleri de yoktu.

Ankara 6. Ağır Ceza Mahkemesi, işkence yapan polisleri, işkence görenlere 125 bin lira ila 100 bin lira *maddi ve manevi tazminat* ödemeye mahkûm etti.

1988 Ekim ayı içinde bir bayan üç vatandaş gözaltına alınır. Evlerinde yasak yayın bulunduğu için yasadışı örgüt üyesi olduklarından şüphelenilmiştir. Bu üç vatandaş, Ankara Emniyet Müdürlüğü siyasi şubeye götürülmüştür.

Serbest bırakıldıktan sonra bu üç vatandaş mahkemeye başvururlar işkence gördüklerine dair. Ankara Emniyet Müdürlüğü siyasi şubede soğuk su sıkma, cinsel organ ve ayak parmaklarına elektrik verme, hayaları sıkma, dayak, askıya alma gibi çeşitli işkence yöntemlerinin uygulandığını söylerler. İşkence gördüklerine dair Ankara Adli Tıp Kurumu'ndan verilmiş raporları da vardır.

İşkence davasına Ankara - Yenimahalle Ağır Ceza Mahkemesi'nde bakılır. Yargılanan 6 polisin adları şunlardır: Komiser Cahit Tekin, komiser yardımcısı Mehmet Ozan, polis memurları Salih Çağlar, Memiş Çeçen, Vural Akan ve Bülent A. Turgay.

Sanık polisler mahkeme sorgularında işkence yapmadıklarını ileri sürerler. Mahkeme heyeti adli tıp kurumunun raporlarında belirtilen işkence izlerini sorar. Polisler, bu izlerin işkence izi olmayıp, kelepçelerden meydana geldiğini söylerler.

Sanık polislerden Salih Çağlar, ifadesinde şunları söyler mahkeme heyetine: *"Eğer biz adı gelen şahıslara işkence yapmış olsaydık, örgüt üyesi olduklarını kabul ederlerdi."*

Polis Çağlar, kendini savunmak isterken işkence gerçeğini de bilecek ya da bilmeyerek böylece itiraf ediyordu. Demek ki insanlar işkence sonucu alınan ifadelerle örgüt üyesi olduklarını kabul ediyorlardı.

Normal bir insan, normal koşullarda durup dururken 10-20-30 suç işlediğini kabul eder mi? Hem de işlemediği suçları.

'Adi suç' tabir edilen hırsızlık, yankesicilik, gasp, vb. gibi suç işlediği ileri sürülen bir kısım vatandaşlar bazan yargıç önüne 20-30 adet suç işlemiş olarak çıkar. Elde, sadece polisteki ikrara dayalı ifadeler vardır delil olarak.

İstanbul - Şişli 2. Asliye Ceza Mahkemesi 26.4.1988 tarihinde 987/687 esas ve 988/325 sayı ile bir karar verir. Hırsızlık savıyla yargılanan sanıklar İbrahim Özgün, Necaettin Karabilen, Aydın Acar ve Şahismail Gülen'dir. Dava Dosyasında poliste alınan ifadeler dışında başka bir delil yoktur. Ve bu ifadeler de işkence altında alınmıştır.

Mahkeme, dört sanığı 9 ila 12 yıl arasında değişen hapis cezasına çarptırmıştır. Sanık avukatı Mükerrer Erdoğan bu kararı temyiz eder. Yargıtay 6. Ceza Dairesi 6 Eylül 1988'de 1988/9273 esas ve 1988/9139 sayı ile kararını verir.

Yargıtay, mahkemenin verdiği kararı, poliste zora dayalı olduğu belirlenen ikrarlarından başka ileri sürülen suçları işlediklerine dair bir delil de olmadığı için bozar.

Başkan S. Talu ile üyeler M.N. Dinç, S. Selçuk, Z. Turhan ve S. Çolak'ın imzasını taşıyan yargıtay karar özeti şöyle:

"Yakınanlar... işyerlerinden yapılan hırsızlıklarda sanıkların hazırlıkta zora dayalı olduğunu söyledikleri ikrarlardan başka atılı suçları işlediklerini gösterir kesin ve inandırıcı kanıt bulunmadığı ve yakınıcı Tezcan Uzun'a karşı hırsızlıktan sanık Necaettin Karabilen hakkında açılmış dava bulunmadığı gözetilmeden yazılı şekilde hükümlülüklerine karar verilmesi bozmayı gerektirmiş..." ve karar bozulmuştur.

**İNSAN HAKLARI
EVRENSEL BİLDİRİSİ
(10 ARALIK 1948)**

İnsanlık ailesinin bütün üyelerinde bulunan onurun ve onların eşit ve vazgeçilmez haklarının tanınması hususunun, özgürlüğün, adaletin ve dünya barışının temeli olmasına,

İnsan haklarının tanınmaması ve hor görülmesinin insanlık vicdanını isyana yönelten barbarca eylemlere yolaçmış olmasına, korkudan ve yoksulluktan kurtulmuş insanların söz ve inanç özgürlüklerine sahip olacakları bir dünyanın kurulması en yüksek amaçları olarak ilan edilmiş bulunmasına,

İnsanın zulüm ve baskıya karşı son çare olarak ayaklanmak zorunda kalmaması için insan haklarının bir hukuk düzeni ile korunmasının temel bir zorunluluk olmasına,

Ülusal arasında dostça ilişkiler geliştirilmesini teşvik etmenin temel bir zorunluluk olmasına,

Birleşmiş Milletler halklarının, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında, insanın ana haklarına, insan kişiliğinin onur ve değerine, erkek ve kadınların hak eşitliğine olan inançlarının bir kere daha açıklamış olmalarına ve sosyal ilerlemeyi kolaylaştırmaya, daha geniş bir özgürlük içinde daha iyi hayat şartları oluşturmaya karar verdiklerini bildirmiş bulunmalarına,

Üye devletlerin, Birleşmiş Milletler örgütüyle işbirliği yaparak insan haklarına ve temel özgürlüklerine bütün dünyada gerçekten saygı gösterilmesinin sağlanmasını üstlenmiş olmalarına,

Bu haklar ve özgürlüklerin herkesçe aynı şekilde anlaşılmasının yukarıdaki üstlenmenin yerine getirilmesi için son derece önemli bulunmasına göre,

İnsanlık topluluğunun bütün bireyleriyle kuruluşlarının, bu bildiri her zaman gözönünde tutarak öğretim ve eğitim yoluyla bu haklar ve özgürlüklere saygıyı geliştirmeye, giderek artan ulusal ve uluslararası tedbirlerle gerek üye devletler halkları ve gerek bu devletlerin yönetimi altındaki ülkeler halkları arasında bu hakların dünyaca etkin olarak tanınmasını ve uygulanmasını sağlamaya çaba göstermeleri amacıyla tüm halklar ve uluslar için ortak ideal ölçüleri belirleyen bu İnsan Hakları Evrensel Bildirisini ilan eder.

Madde 1: Bütün insanlar hür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik anlayışı ile hareket etmelidirler.

Madde 2: 1. Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka herhangi bir inanç, ulusal ya da toplumsal köken, servet, doğuş veya herhangi başka bir ayrım gözetilmeksizin bu bildiride ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.

2. Bundan başka, ister bağımsız ülke uyruğu olsun, isterse vesa-yet altında bulunan, özerk olmayan ya da başka bir egemenlik kısıtlamasına bağlı ülke uyruğu olsun, bir kişi hakkında, uyruğu bulunduğu devlet veya ülkenin siyasal, hukuki veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayrım gözetilmeyecektir.

Madde 3: Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

Madde 4: Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle alım satımı her türlü şekliyle yasaktır.

Madde 5: Hiç kimse işkenceye ya da zulmedici, insanlık dışı, onur kırıcı işlem veya cezalara tabi tutulamaz.

Madde 6: Herkes, her nerede olursa olsun hukuk kişiliğinin tanınması hakkına sahiptir.

Madde 7: Kanun önünde herkes eşittir ve ayrım gözetilmeksizin kanunun koruyuculuğundan eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin bu bildiriye aykırı her türlü ayrım gözetici işlemlere karşı ve böyle ayrım gözetici işlemler için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı vardır.

Madde 8: Herkesin kendisine anayasa veya kanunun ile tanınan temel haklara aykırı işlemlere karşı etkin sonuç sağlayabilmek için yetkili ulusal mahkemelere başvurma hakkı vardır.

Madde 9: Hiç kimse keyfi olarak tutuklanamaz, alıkonulamaz veya sürülemez.

Madde 10: Herkes haklarının ve yükümlülüklerinin veya kendisine yöneltilen herhangi bir suçlamanın saptanmasında, tam bir eşitlikle davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından adil bir şekilde ve açık olarak görülmesi hakkına sahiptir.

Madde 11: 1. Bir suç işlemekten sanık herkes, savunması için kon-disine gerekli bütün güvencelerin sağlanmış bulunduğu açık bir yar-gılanma ile kanuna göre suçlu olduğu kanıtlanmadıkça suçsuz sayılır.

2. Hiç kimse, işlendikleri sırada ulusal veya uluslararası hukuka göre suç sayılmayan fiillerden veya ihmallerden ötürü mahkûm edilemez. Yine hiç kimseye, suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Madde 12: Hiç kimse özel hayatı, ailesi, konutu veya yazışması konularında, keyfi karışmalara, şeref ve şöhretine karşı saldırılara maruz bırakılamaz. Herkesin bu karışma ve saldırılara karşı kanun ile korunmaya hakkı vardır.

Madde 13: 1. Herkes herhangi bir devletin sınırları içinde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkına sahiptir.

2. Herkes, kendi ülkesi de dahil, herhangi bir ülkeyi terketmek ve ülkesine dönmek hakkına sahiptir.

Madde 14: 1. Herkesin zulüm karşısında başka ülkelere sığınmak ve bu ülkelerce mülteci işlemi görmek hakkı vardır.

2. Bu hak, gerçekten adi bir suçla ilgili veya Birleşmiş Milletler ilke ve amaçlarına aykırı eylemlere dayalı kovuşturmalar halinde ileri sürülemez.

Madde 15: 1. Herkesin bir uyrukluk hakkı vardır.

2. Hiç kimse keyfi olarak uyrukluğundan veya uyrukluğunu de-ğiştirmek hakkından yoksun bırakılamaz.

Madde 16: 1. Evlenme çağına gelen her erkek ve kadın, ırk, uy-rukluk veya din bakımlarından hiçbir kısıtlamaya tabi olmaksızın ev-lenmek ve aile kurmak hakkına sahiptir. Her erkek ve kadın evlenme konusunda, evlilik süresince ve evliliğin sona ermesinde eşit haklara sahiptir.

2. Evlenme akdi ancak müstakbel eşlerin serbest ve tam rızasıyla yapılır.

3. Aile, toplumun doğal ve temel unsurudur; toplum ve devlet ta-rafından korunması gerekir.

Madde 17: 1. Herkesin tek başına veya başkalarıyla birlikte mal ve mülk edinme hakkı vardır.

2. Hiç kimse keyfi olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılamaz.

Madde 18: Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır; bu hak, din veya inancaç değıştirmek özgürlüğünü, dinini veya inancını tek başına veya topluca, açık ya da özel olarak öğretim, uygulama, ibadet ve törenlerle açığa vurmak özgürlüğünü içerir.

Madde 19: Herkesin fikir ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, ülke sınırları sözkonusu olmaksızın haber ve fikirleri her yoldan aramak, elde etmek ve yaymak hakkını içerir.

Madde 20: 1. Herkesin saldırı amacı gütmeyen toplanma ve dernek kurma, derneğe katılma özgürlüğü vardır.
2. Hiç kimse bir derneğe girmeye zorlanamaz.

Madde 21: 1. Herkes, doğrudan doğruya veya serbestçe seçilmiş temsilcileri aracılığıyla, ülkesinin yönetimine katılmak hakkına sahiptir.
2. Herkes ülkesinin kamu hizmetlerine eşitlikle girme hakkına sahiptir.
3. Halkın iradesi kamu otoritesinin temelidir; bu irade, gizli ya da serbestliği sağlayacak buna denk yöntemlerle, genel ve eşit oy verme yoluyla yapılacak olan dönemsel ve dürüst seçimlerle belirir.

Madde 22: Herkesin, toplumun bir üyesi olarak, sosyal güvenliğe hakkı olduğu gibi onuru ve kişiliğinin serbestçe gelişmesi için gerekli olan ekonomik, sosyal ve kültürel hakların ulusal çaba ve uluslararası işbirliği yoluyla ve her devletin örgütleri ve kaynaklarıyla orantılı olarak sağlanmasına da hakkı vardır.

Madde 23: 1. Herkesin çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmaya hakkı vardır.
2. Herkesin, hiçbir ayırım gözetilmeksizin, eşit iş karşılığında eşit ücrete hakkı vardır.
3. Çalışan her kimsenin kendisine ve ailesine insanlık onuruna yaraşır bir yaşayış sağlayan ve gerekirse her türlü sosyal koruma yollarıyla da tamamlanan adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır.
4. Herkesin, çıkarlarının korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.

Madde 24: Herkesin dinlenmeye, eğlenmeye, özellikle çalışma süresinin uygun ölçüde sınırlandırılmasına ve belli dönemlerde ücretli tatillere hakkı vardır.

Madde 25: 1. Herkesin, gerek kendisi gerek ailesi için yiyecek, giyim, konut, tıbbi bakım, gerekli sosyal hizmetler dahil olmak üzere sağlığını ve refahını sağlayacak uygun bir yaşama düzeyine ve işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, ihtiyarlık veya geçim olanaklarından iradesi dışında yoksun bırakacak diğer hallerde güvenliğe hakkı vardır.

2. Herkesin, yarattığı her türlü bilim, edebiyat veya sanat eserlerinden doğacak manevi ve maddi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır.

Madde 26: 1. Herkesin öğrenim hakkı vardır. Öğrenim hiç olmazsa ilk ve temel evrelerinde parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitimden herkes yararlanabilmelidir. Yükseköğretim, başarılarına göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.

2. Eğitim, insan kişiliğinin tam gelişmesini ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygının güçlendirilmesini hedef almalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırk ve din grupları arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu teşvik etmeli ve Birleşmiş Milletler'in barışın sürdürülmesi yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.

3. Ana baba, çocuklarına verilecek eğitim türünü seçmek hakkına öncelikle sahiptirler.

Madde 27: 1. Herkes, topluluğun kültürel hayatına serbestçe katılmak, güzel sanatları tatmak, bilim alanındaki ilerleyişi ve bunun yararlarını paylaşmak hakkına sahiptir.

2. Herkesin, yarattığı her türlü bilim, edebiyat veya sanat eserlerinden doğacak manevi ve maddi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır.

Madde 28: Herkesin, bu bildiride yeralan hak ve özgürlüklerinin tam olarak gerçekleşmesini sağlayacak bir toplumsal ve uluslararası düzene hakkı vardır.

Madde 29: 1. Herkesin kişiliğinin özgürce ve tam gelişmesi ancak bir topluluk içinde mümkündür ve kişinin bu topluluğa karşı görevleri vardır.

2. Herkes, haklarının ve özgürlüklerinin kullanılmasında, sadece başkalarının haklarının ve özgürlüklerinin gereğince tanınması ve bunlara saygı gösterilmesi amacıyla ve ancak demokratik bir toplumda ahlakın, kamu düzeninin ve genel refahın haklı gereklerini yerine getirmek maksadıyla kanunla belirlenmiş sınırlamalara tabi tutulabilir.

3. Bu hak ve özgürlükler hiçbir zaman Birleşmiş Milletler'in amaç ve ilkelerine aykırı olarak kullanılamaz.

Madde 30: Bu bildirinin hiçbir hükmü, herhangi bir devlete, zümreye ya da kişiye, bildiride açıklanan hak ve özgürlükleri yoketmeye yönelik bir faaliyete girişme ya da eylemde bulunma hakkını verir şeklinde yorumlanamaz.

İÇİNDEKİLER

<i>İşkence Sonucu Ölen Pir Ahmet Solmaz'ın Öyküsü,</i>	13
<i>İşkence Sonucu Ölen Yayıncı İlhan Erdost'un Öyküsü,</i>	21
<i>M.Ç Olayı,</i>	24
<i>Pazarcının Başına Gelenler,</i>	25
<i>Patlayan Sidik Torbası,</i>	26
<i>Karayolları İşçisi Anlatıyor,</i>	28
<i>Adres Bilmemenin Bedeli,</i>	29
<i>"Yağdır Mevlam Su",</i>	30
<i>Yeşilyurt Köylülerinin Dilekçesi,</i>	31
<i>"Başına İki Kurşun Sıkırım",</i>	32
<i>Başlık Parasının Bedeli,</i>	33
<i>Şeker Bayramı Ziyafeti,</i>	34
<i>"Valinin Verdiği Görevi Yerine Getirdik",</i>	35
<i>"Eğer İşkence Yapsaydık!",</i>	36
<i>Bir Yargıtay Kararı,</i>	37

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRİSİ, 39

**BU KİTAP
1991 YILININ EYLÜL AYINDA
İSTANBUL'da ÇETİN MATBAASI'nda
BASILMIŞTIR.**

**“ANAYASA’YI BİR KEREÇİK İHLAL
ETMEKLE BİRŞEY OLMAZ.”**

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL

KAPAK: SAVAŞ ÇERİCİ

90.34.Y.0175.14

